Haridus- ja Teadusministeerium

Hr Märt Kivine
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie 18.05.2004 Nr 2-7.1-TR/04/724
Meie 11.06.2004 nr 7.1-5/3296

Kontrollaruande eelnõu "Erikoolide funktsioon ja tulemuslikkus"

Haridus- ja Teadusministeerium tänab Riigikontrolli auditi "Erikoolide funktsioon ja tulemuslikkus" koostajaid, kes on asjatundlikult käsitlenud õpilaste suunamist erikoolidesse, sealset kasvatustööd ning erikoolidest väljunud õpilaste käekäiku.

Riigikontrolli auditi järeldused on valdavalt kokkulangevad probleemidega, mida käsitletakse käesoleval hetkel Haridus- ja Teadusministeeriumi menetluses olevas erikoolide arengukavas ja varasemas *Haridusministeeriumi uurimisprojekti "Eesti käitumishälvikute erikoolid 1998/1999"* aruandes.

Kuna erikoolide auditis tõstatatud probleemid hõlmavad tervet kompleksi erinevaid ametkondi puudutavaid küsimusi, sh ka seaduste muutmise ettepanekuid, mis ei ole ainuüksi Haridus- ja Teadusministeeriumi pädevuses, on Haridus- ja Teadusministeeriumil kavas moodustada lähiajal ministeeriumide ja ametkondadevaheline töökomisjon erikoolide arengukava lõplikuks väljatöötamiseks. Töökomisjoni kaasatakse ekspertidena ka erikoolide direktorid, alaealiste komisjonide esindajad ning asjatundjad meie ülikoolidest. Seetõttu ei ole kõikidele Riigikontrolli auditis esitatud ettepanekutele Haridus- ja Teadusministeeriumil võimalik käesoleval hetkel anda ühest vastust või lahendust.
Töökomisjoni lõppraportis peaksid kajastuma ettepanekud:

- Muudatusteks erikoolide võrgu laiendamisel, lähtuvalt laste vanusest ning käitumisprobleemide raskusest, nende peretüüpi kasvatusasutusteks muutmiseks, tagamaks tulemusele suunatud ajakohase õppe-kasvatustöö, nõuetele vastava kaadri ning normaalsed elutingimused;
- Alternatiivsete võimaluste senisest paremaks rakendamiseks, tagamaks koolikohustuse täitmine kasvatusraskustega lastele (nn Tootsi klassid, eelkutseõppe grupid, õpilaskodud jne);
- Vajalikeks muudatusteks seadusandluses, et kiirendada erikoolidesse suunamise protsessi, tagada suunamise prioriteetsust kohtusüsteemis ning parandada alaealiste komisjonide koordineerivat tööd koolide, lapsevanemate, noorsoopolitsei ning sotsiaaltöötajatega kasvatusraskustega õpilaste probleemide lahendamisel. Ühtlasi ka reeglite kehtestamiseks nii erikoolidest ennetähtaegseks vabastamiseks kui ka õppeaja pikendamiseks;
- *Erikoolide personali koosseisude läbivaatamiseks ja töö tasustamise põhimõtete muutmiseks*, motiveerimaks uute õpetajate tööleasumist erikoolidesse;
- Tulemuslikult toimiva täiendõppe süsteemi väljatöötamiseks erikoolide pedagoogidele;
- Toimiva ning õpilasi toetava järelhooldussüsteemi loomiseks;

See, kas erikoolidesse suunamine prognoosib vaieldamatult kõige paremini pikaajalist ja raskete kuritegudega kriminaalset karjääri või suudab perekeskne koolkodu anda kasvatusraskustega õpilasele

Munga 18, 50088 TARTU www.hm.ee Tel (07) 350 222 Faks (07) 350 250 hm@hm.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 14.06.04 Reg nr 2-7.1-TR/724+2

tuge ja motivatsiooni oma saatuse muutmisel, sõltub paljudest asjaoludest ning erinevate institutsioonide hästi toimivast koostööst. Ja ka sellest, kas meie ühiskond mõistab probleemi tähtsust ning vajadust sellega tegeleda.

Haridus- ja Teadusministeeriumi vastused Riigikontrolli ettepanekutele on esitatud tabeli vormis lisana.

Lugupidamisega

Toivo Maimets
Minister

Lisa: Vastused Riigikontrolli aruande eelnõule "Erikoolide funktsioon ja tulemuslikkus" 1 eks 4 lehel

Eve Sild 7350 126
eve.sild@hm.ee

LISA

Vastused Riigikontrolli auditi eelnõule "Erikoolide funktsioon ja tulemuslikkus

Jrk.	Riigikontrolli ettepanekud	Haridus- ja Teadusministeeriumi vastused ettepanekutele
1.	Kehtestada reeglid, mis kriteeriumide alusel ja kui tihti peavad erikoolid alaealisele kohaldatud mõjutusvahendi tulemuslikkusest alaealiste komisjonile aru andma.	Koolidele kohustuse kehtestamine alaealiste komisjonidele aruandluse esitamiseks eeldab muudatusi seadusandluses. Ettepanekut arutatakse ning vastavalt moodustatava ametkondadevahelise töökomisjoni otsusele töötatakse välja kriteeriumid ja tehakse muudatusettepanekud seadusandlusesse.
2.	Teha Koolivõrgubüroole ülesandeks hinnata regulaarselt erikoolide tulemuslikkust.	Põhikooli ja Gümnaasiumi Seadus sätestab koolidele sisehindamise kohustuslikkuse, mis kehtib ka riigikoolidele. Lähtuvalt seadusest ning erikoolide eripärast on KVB välja töötamas kriteeriume erikoolide tulemuslikkuse hindamiseks.
3.	Algatada alaealiste mõjutusvahendite seaduse muutmine, võimaldamaks alaealise erikooli suunata ilma seaduse § 6 lg-s 2 märgitud tingimusteta.	Ministeeriumide ja ametkondadevahelise töökomisjoni otsus ja ettepanekud alaealiste mõjutusvahendite seaduse muutmise kohta töötatakse välja 2004.a. jooksul.
4.	Vaadata üle kohtu senine roll erikoolidesse suunamisel ning kaaluda koostöös justiitsministriga alaealiste komisjonide alternatiivina spetsiaalsete noortekohtute loomist.	Ettepanekut käsitletakse moodustatava komisjoni töö käigus.
5.	Vähendada suunamise bürokraatlikkust, võimaldades alaealiste komisjonil endal otse erikoolide kohtade olemasolu uurida ja lapsi erikooli suunata ka ilma Koolivõrgubüroo vahenduseta.	Ettepanekut käsitletakse moodustatava komisjoni töö käigus.
6.	Välja arendada optimaalne meetmete võrk, mille abil tagada koolikohustuse täitmine, tehes kõikides Eesti piirkondades kättesaadavaks nn Tootsi klassid, õpilaskodud jm.	Nn Tootsi klasside moodustamine on kooli pidaja pädevuses. Kõikidel piirkondadel on need võimalused olemas. Käesolevast aastast sisse viidud muudatused PGS-i, kus kasvatusraskustega laste klasside moodustamine on lubatud juba alates 2. kooliastmest. Muudetav HTM ministri määrus "Kasvatusraskustega laste klasside moodustamise tingimused ja kord" annab koolidele senisest paindlikumad võimalused

		vajaliku õppe-kasvatustöö rakendamiseks. Uus väljatöötatav nn pearaha süsteem arvestab, et oleks võimalik rakendada vajalikke tugisüsteeme sõltuvalt laste eripärast ja vajadustest. Vajaliku õpilaskodude võrgu väljatöötamine on jätkuvalt Haridus- ja Teadusministeeriumi töökavas. Eesmärgiks on kõik piirkonnad katta vajalike õpilaskodu kohtade arvuga.
7.	Tagada piisaval arvul kohti erikoolides, luues täiendavaid õppekohti 6. – 7. klasside õpilastele.	Väljatöötatavas "Erikoolide võrgu arengukavas" peaks ettepanek leidma lahenduse.
8.	Luua mitmeastmelised ehk erineva suunitlusega erikoolid, lähtudes laste vanusest ja käitumisprobleemide raskusest. See on üheks peamiseks eelduseks käesoleva aruande 1. ettepaneku täitmiseks. Näiteks võiks erikoolide üheks kergemaks astmeks olla tänaste õpilaskodude analoogid.	Õpilaste segregeerimist kõikvõimalike erisuste ja probleemide puhul ei pea Haridus- ja Teadusministeerium otstarbekaks. Kas ja kui palju oleks vaja juurde luua erineva suunitlusega erikoole selgub moodustatava komisjoni lõppraportis. Õppeaastast 2004/2005 alustavad tööd eelkutserühmad 40-le kasvatusraskustega õpilasele Vigala Tehnika ja Teeninduskooli juures.
9.	Kohustada alaealiste mõjutusvahendite seaduses alaealiste komisjone tegema enne mõjutusvahendi kohaldamise otsustamist koostööd eri osapooltega (iseäranis erikooli ja teiste mõjutusvahendite kohaldajatega, aga ka kooli, lapsevanemate, sotsiaaltöötajatega jt).	Ettepanekut käsitletakse moodustatava komisjoni töö käigus.
10.	Arvestada erikoolidesse suunamisel õppeaasta kestust ning vältida erikoolidesse suunamist astronoomiliseks aastaks.	Ettepanekut käsitletakse moodustatava komisjoni töö käigus.
11.	Kehtestada selged reeglid nii erikoolist ennetähtaegseks vabastamiseks kui ka õppeaja pikendamiseks.	Ettepanekut käsitletakse moodustatava komisjoni töö käigus.
12.	Analüüsida erikoolide ruumikasutust ning võõrandada hooned, rajatised, mis pole õppe- ja kasvatustööks vajalikud.	KVB piirkonna peadirektorid koostöös Kaagvere, Puiatu ja Tapa Erikooli direktoritega töötavad välja vastavad ruumikasutuse vajadused ning kavandavad vajaliku rakendamise või võõrandamisprotsessi läbiviimise.
13.	Ajakohastada erikoolide elu- ja õppetingimusi, pidades silmas kasvatusrühmade hajutatuse põhimõtet.	Haridus- ja Teadusministeerium on erikoolide arengukava raames asunud kavandama tänapäevast, peretüüpi õpilaskodude võrku. Aastal 2005 alustatakse pilootprojektina Kaagvere

		Erikooli ümberkorraldamist, milleks on kavandatud ka rahalised vahendid.
14.	Luua erikoolidesse sotsiaaltöötaja ametikoht ning kaaluda vajadust luua ka muid ametikohti lähtuvalt erikoolide spetsiifikast (spordiinstruktorid jt).	KVB piirkonna direktorid koostöös erikoolide direktoritega arutavad koosseisude uuendamise vajalikkust, eelarveliste vahendite planeerimist ning esitavad taotluse Haridus- ja Teadusministrile uute koosseisude kinnitamiseks.
15.	Motiveerida uute õpetajate tööleasumist erikooli, et aidata kaasa erikoolide personali valutumale põlvkonnavahetusele.	Haridus- ja Teadusministeeriumi Üldharidusosakond taotleb jätkuvalt eelarvelisi vahendeid erikoolide pedagoogide palga tõstmiseks.
16.	Nõuda erikoolidelt uute töötajate sisseelamisprogrammi väljatöötamist.	Alates õppeaastast 2004/2005 töötavad erikoolid välja vastava programmi.
17.	Leevendada erikoolide režiimi ja alaealiste liikumisvabaduse piiramist.	Ettepanekut käsitletakse moodustatava komisjoni töö käigus.
18.	Muuta erikoolide õppe-kasvatustöö individuaalsemaks ja meetodid tänapäevasemaks: • Vähendada rühmade suurust • Nõuda iga saabuva lapse käitumis- ja õpiprobleemide väljaselgitamist jm asjakohast taustuuringut; • Määrata igale uuele lapsele sisseelamisajaks, näiteks esimeseks kuuks, personaalkasvataja; • Soodustada kasvatusprotsessis lapse enda vastutust ja initsiatiivi, andes talle suurema otsustusvabaduse oma vaba aja sisustamisel; • Töötada välja erikoolide õpilaste arengukaardi vorm ja teha kaart kohustuslikuks alusdokumendiks, mille põhjal hinnata erikoolis viibimise vajadust.	Rühmade maksimum piirmäära vähendamine eeldab seadusandlike muudatuste sisseviimist. Sellega tegeldakse 21. Sajandi Hariduse projekti raames. KVB koos piirkonna direktoritega ja erikoolde direktoritega on kavandanud õppeaastaks 2004/2005 vastavasisulisi seminare ja õppepäevi. Õppe-kasvatustöö individuaalsemaks muutmisel ja tänapäevaste meetodite kasutamisel on oluline koht kooli arengukavas, mille täiustamisega peavad koolid koostöös KVB piirkonnadirektoritega tegelema.
19.	Tagada erikoolide omavaheline regulaarne koostöö õppe- ja kasvatustöö arendamiseks.	KVB korraldatud direktorite nõupidamisel uue õppeaasta alguses lepitakse kokku regulaarse koostöö vormid õppe-

		kasvatustöö arendamiseks.
20.	Seada nõudeks, et erikooli sotsiaaltöötaja koostaks igale lapsele rehabilitatsioonikava, mis: • Valmiks aktiivses koostöös teiste eri- ja ka tavakoolidega, lastekaitseametnike ja lapse perekonnaga; • Sisaldaks tegevusi lapse erikoolis viibimise ajaks, ent valmistaks ette ka lapse lahkumist erikoolist.	Nõuete kehtestamine eeldab seadusandluse muutmist. Ettepanekut arutatakse moodustatava komisjoni käigus.